

Dr. Öğr. Üyesi Dilek MENEKŞE¹
Prof. Dr. Nursan ÇINAR²

1. BAĞLANMA KAVRAMI**2. BAĞLANMA KURAMI****3. BAĞLANMA ÜZERİNE ETKİLİ OLAN HORMONLAR****4. PRENATAL (DOĞUM ÖNCESİ) BAĞLANMA****5. POSTNATAL (DOĞUM SONRASI) BAĞLANMA****6. BAĞLANMAYI ETKİLEYEN FAKTÖRLER**

Anneye Bağlı Faktörler
Bebeğe Bağlı Faktörler
Diğer faktörler

7. ANNE BEBEK BAĞLANMASINI OLUMLU YÖNDE ETKİLEYEN KANIT TEMELLİ UYGULAMALAR

Emzirme
Kanguru Bakımı
Yoga ve Meditasyon
Dokunma/Masaj
Aynı Odanın Paylaşımı
Sosyal destek

8. SONUÇ**KAYNAKLAR****GİRİŞ**

Bağlanma anne, yenidoğan ve pediatri alanlarında sıklıkla kullanılan bir kavramdır. Son yıllarda çocuk sağlığı üzerinde etkisi olan ve çocuğun tüm yaşamını etkileyen ebeveyn –bebek bağlanması konusunda çalışmalar artarak devam etmektedir. Bağlanma karşılıklı, sıcak, sevgi dolu ve güvenli bir bağlılık ilişkisini ifade etmektedir. Rahatlığı, güvenliği ve desteği içeren bu duygusal bağ doğum öncesi dönemde başlamakta, doğum ve doğum sonu dönemde devam etmektedir. Bu dönemler anne- bebeğin bakım ve desteğe en fazla ihtiyaç duyduğu dönemlerdir. Sağlık profesyonelleri özellikle bu ekibin en önemli üyeleri hemşire ve ebeler süreci ve gereksinimleri değerlendirerek riskli bireyleri belirlemede, anne – bebek çiftine bireysel ve bütüncül bakım vererek bağlanmanın kurulması ve sürdürülmesinde önemli role sahiptirler. Kanıta dayalı araştırmalar doğrultusunda annelerin bu konuda desteklenme-

¹Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sakarya

²Sakarya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Sakarya

tadır. Özellikle eş (baba) tarafından sağlanan destekleyici tutumun ve davranışın emzirme ve maternal bağlanma üzerine olumlu etkisi vardır. En önemli destek kaynaklarından birisi de sağlık profesyonelleridir. Bu doğrultuda sağlık profesyonellerinin aile merkezli bakım anlayışı kapsamında baba ve diğer aile bireylerinin de katılımını sağlayarak annelere gebelik döneminden itibaren emzirme, bebek bakımı, bağlanma konusunda eğitim vermeye başlamaları gerekir. Ayrıca anneyi desteklemeleri yönünde babaların bebek bakımında yer alması konusunda cesaretlendirilmeli ve anneye yardımcı olmasına izin verilmelidir.

8. SONUÇ

Anne-bebek arasındaki bağlanma bir çocuğun gelişiminde kilit rol oynar. Hemşireler ve ebeler çocuk sağlığı üzerinde bu denli etkili olan bağlanmanın potansiyel sonuçlarını değiştirebileceğinin farkında olmalıdır. Ebeveynleri gözlemleyerek süreçlerine ilişkin adaptasyonlarındaki eksiklikleri belirleyerek uygun girişimlerde bulunmalıdır. Hemşire ve ebeler, bağlanmanın erken, güvenli başlatılmasında, ailenin ebeveynlik rollerinin ve karşılaşılabilecekleri potansiyel güçlüklerle başa çıkabilme becerilerinin geliştirilmesinde aileye destek olmalıdırlar.

KAYNAKLAR

- Abası E, Tafazzolü M, Esmaily H, Hasanabadı H. The effect of maternal–fetal attachment education on maternal mental health. *Turkish Journal of Medical Sciences* 2013; 43: 815-820.
- Alhusen JL: A literature update on maternal-fetal attachment. *J Obstet Gynecol Neonatal Nur* 2008; 37(3): 315–328.
- Alhusen JL, Hayat MJ, Gross D: A longitudinal study of maternal attachment and infant development outcomes. *Arch Women Ment Health* 2013; 16(6): 521-529.
- Ahn HY, Lee J, Shin HJ: Kangaroo care on premature infant growth and maternal attachment and post-partum depression in South Korea. *J Trop Pediatr* 2010; 56(5):342-344.
- Ainsworth SMD. Infant-mother attachment. *American Psychologist* 1979; 34 (10): 932-937.
- American Academy of Pediatrics. Breastfeeding and the Use of Human Milk (electronic version). *Pediatrics* 2005; 115: 496-506.
- Arguz Cildir D, Ozbek A, Topuzoglu A, Orcin E, Janbakhishov CE. Association of prenatal attachment and early childhood emotional, behavioral, and developmental characteristics: A longitudinal study. *Infant Ment Health J.* 2020;41:517–529.
- Astaraki L, Jamshidimanesh M, Moghadam ZB, Haghani H. Paternal-fetal attachment behaviors and associated factors. *Mazandaran Univ Med Sci* 2014; 24 (117): 173-

- 183.
- Bartholomew K, Horowitz LM. Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology* 1991; 61: 226-244.
- Barba-Müller E, Craddock S, Carmona S, Hoekzema E. Brain plasticity in pregnancy and the postpartum period: links to maternal caregiving and mental health, *Arch Womens Ment Health* 2019 Apr;22(2):289-299.
- Bernard K, Nissim G, Vaccaro S, Harris JL, Lindhiem O. Association between maternal depression and maternal sensitivity from birth to 12 months: a meta-analysis. *Attach Hum Dev* 2018; 20: 578–599.
- Beji NK, Dişsiz M. [Gebelik ve Hemşirelik Yaklaşımları]. Beji NK. Kadın Sağlığı ve Hastalıkları. 1. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri; 2015. p. 250-99.
- Bowlby, J. Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry* 1982; 52(4):664–78. pmid:7148988
- Bowlby, J. Attachment. Attachment and loss: Vol. 1. Loss . New York: Basic Books, 1969.
- Bowlby, J. The making and breaking of affectional bonds: I. Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. *The British Journal of Psychiatry*, 1977; 130, 201–210.
- Campbell SBA, Taylor PM. Bonding and attachment: Theoretical issues. *Seminars in Perinatology* 1979; 3: 3-13.
- Can G. Anne- yenidoğan bağının önemi. Ekşi A. Ed. Ben hasta değilim- Çocuk sağlığı ve hastalıklarının psikososyal yönü. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2010.p.1-5.
- Coşkuner Potur D, Doğan Merih Y, Demirci N. Primipar ve multipar gebelerin prenatal bağlanmalarını etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi *JAREN* 2020; 6(1): 132-40
- Chang S, Park S, Chung C. Effect of Taegyo-focused prenatal education on maternal-fetal attachment and self-efficacy related to childbirth. *Taehan Kanho Hakhoe Chi*. 2004; 34(8): 1409-1415.
- Çakır D. Maternal Bağlanma Kuramı, Ed. İbrahim Ç, Melike Ç. Sağlık Bilimleri Alanında Araştırma Makaleleri-2, Gece Akademi, ISBN 978-625-7046-12-1,2019, p.9-27.
- Çalık Bağrıyanık B, Yıldız D, Eren Fidancı B, Pekyiğit A. Healthy parent – Infant bonding. *Eurasian JHS* 2020; 3(2):40-47
- Çetinkaya E, Ertem G. Ten tene temasın anne-preterm bebek üzerine etkileri: Sistemik inceleme. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2017; 14(2): 167-175.
- Cetisli NE, Arkan G, Top ED. Maternal attachment and breastfeeding behaviors according to type of delivery in the immediate postpartum period. *evAssoc MedBras* 2018; 64(2):164-169
- Çınar N, Köse D. Aile –Bebek Bağlanma Süreci, Aile Temelli Sağlık Yaklaşımı, Ed: S.Kuğuoğlu, B.C. Demirbağ, 2015.
- Çınar, N, Köse D, Altinkaynak, S. The relationship between maternal attachment, perceived social support and breast-feeding sufficiency, *Journal of the College of Physicians and Surgeons Pakistan* 2015; 25(4):271-275.
- Çınar İÖ, Özturk A: The effect of planned baby care education given to primiparous mothers on maternal attachment and self- confidence levels. *Health Care for Women International* 2014; 35: 320–333
- Çınar N, Sozeri C, Dede C, Cevahir R: Anne ve bebeğin aynı odada uyumasının emzir-

- meye etkisi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi* 2010. Sempozyum Özel Sayısı.
- Demir Acar, M., Günay, U. & Çevik Güner, Ü. Bebeği konjenital anomalili doğan anenin anne-bebek bağlanmasıyla yaşadığı güçlükler ve hemşirenin rolü, *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci.* 2018;10(2):169-76.
- Duyan V, Kapısız SG, Yakut H: Doğum öncesi bağlanma envanteri'nin bir grup gebe üzerinde Türkçeye uyarılma çalışması. *The Journal of Gynecology - Obstetrics and Neonatology* 2013; 10 (39): 1609-1614.
- Ekrami F, Charandabi SM, Kheiroddin JB, Mirghafourvand M. Effect of counseling on maternal-fetal attachment in women with unplanned pregnancy: a randomized controlled trial, *Journal of Reproductive and Infant Psychology* 2020; 38:2, 151-165.
- Eşel E. Anneliğin nörobiyolojisi. *Türk Psikiyatri Dergisi* 2010; 21(1): 68-78
- Evcili F, Abak G, Tali B, Yurtsal ZB: Erken doğum sonrası dönemdeki loğusaların anne - bebek bağlanmasına ilişkin görüşleri. *STED* 2014; 23 (4): 138-143.
- Figueiredo B, Costa R, Pacheco A, Pais Á. Mother-to-infant emotional involvement at birth. *Maternal & Child Health Journal* 2009; 13: (4), 539- 549.
- Galbally M, Lewis A, IJendoorn M, Permez M. The Role of oxytocin in mother-infant relations: a systematic review of human studies. *Harvard Review of Psychiatry* 2011; 19: (1), 1-14.
- Goodman SH, Rouse MH, Connell AM, Broth MR, Hall CM, et al. Maternal depression and child psychopathology: a meta-analytic review. *Clin Child Fam Psychol Rev* 2011; 14: 1-27.
- Guex MF, Borghini A, Pierrehumbert B, Ansermet F, Nix CM. Prematurity, maternal posttraumatic stress and consequences on the mother-infant relationship. *Early Human Development* 2011; 87: 21-26.
- Güleç D, Kavlak O. Baba- bebek bağlanma ölçeği'nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences* 2013; 10(2): 170-181,
- Güler E, Aydın Ateş N, Küğcümən G. Kanguru bakımının düşük doğum ağırlıklı ve prematüre yenidoğana etkileri. *Cumhuriyet Üniv. Sağ. Bil. Enst. Derg.* 2019; (4)2: 01-05
- Hergüner S, Çiçek E, Annagur A, Herguner A, Ors R: Association of delivery type with postpartum depression, perceived social support and maternal attachment. *The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 2014; 27 (1): 15-20.
- Himani BK, Kumar P: Effect of initiation of breastfeeding within one hour of the delivery on "maternal- infant bonding. *Nursing and Midwifery Research Journal* 2011; 7(3): 99-109.
- Höbek Akarsu R, Tuncay B, S Yüzer Alsaç S. Anne-Bebek bağlanmasında kanıta dayalı uygulamalar. *GÜSBD* 2017; 6(4): 275-279.
- Höbek Akarsu R, Rathfisch G. Gebelik yorgasının fizyolojik ve psikolojik etkileri: Bir sistematik derleme. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 43-53.
- İşler A. Prematüre bebeklerde anne-bebek ilişkisinin başlatılmasında yenidoğan hemşirelerinin rolü. *Perinatoloji Dergisi* 2007;15 (1): 1-6.
- Jasemi N, Mousavi P, Saki A, Javadifar N. Relationship between marital satisfaction with maternal-infant attachment and breastfeeding self-efficacy in primiparous

- and multiparous nursing mothers. *International Journal of Women's Health and Reproduction Sciences* 2020; 8 (1): 68-72.
- Jin SH, Blendy JA, Thomas SA. Cyclic AMP response element-binding protein is required for normal maternal nurturing behavior. *Neuroscience* 2005; 133(3):647-655.
- Kanbur BN, Mutlu B. Kanguru bakımının preterm ve düşük doğum ağırlıklı yenidoğanlarda vücut sıcaklığı üzerine etkisi, *Cumhuriyet Üniv. Sağ. Bil. Enst. Derg.* 2020; (5)1: 11-21
- Karakaş NM, Şahin Dağlı F. The importance of attachment in infant and influencing factors. *Turk Pediatri Ars* 2019; 54(2): 76–81.
- Kavlak O, Şirin A. Anne ve babaya ait bağlanma ve hemşirenin rolü. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi* 2007; 23(2): 183-194.
- Kesebir S, Özdoğan Kavzoğlu S, Üstündağ MF. Bağlanma ve psikopatoloji. *psikiyatride güncel yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry* 2011; 3(2):321-342
- Kınık E, Özcan H. Factors affecting maternal attachment and maternal status in primipara. *J Health Pro Res* 2020; (2):47-53.
- Kim AR, Kim SY, Yun JE. Attachment and relationship-based interventions for families during neonatal intensive care hospitalization: a study protocol for a systematic review and metaanalysis. *Systematic Reviews* 2020; 9:61:1-7.
- Kohlhoff J, Eapen V, Dadds M, Khana F, Silovea D, Barnetta B. Oxytocin in the postnatal period: Associations with attachment and maternal caregiving, *Compr Psychiatry* 2017 ; 76:56-68
- Köse D, Çınar N, Altınkaynak S. Yenidoğanın anne ve baba bağlanma süreci. *STED Dergisi* 2013; 226: 239-245.
- Kyung KM, Sook BK. Relationship of prenatal stress and depression to maternal-fetal attachment and fetal growth. *J Korean Acad Nurs* 2011; 41(2): 276-283.
- Lai YL, Hung CH, Stocker J, Chan TF, Liu Y: Postpartum fatigue, baby-care activities, and maternal–infant attachment of vaginal and cesarean births following rooming-in. *Applied Nursing Research*, 2014, <http://dx.doi.org/10.1016/j.apnr.2014.08.002>
- Lindgren K. Relationships among maternal fetal attachment, prenatal depression and health practices in pregnancy. *Research in Nursing and Health* 2001; 24: 203-217.
- Linde K, Lehnig F, Nagl M, Kersting A. The association between breastfeeding and attachment: A systematic review. *Midwifery* 2020; 81: 102592
- MacDonald C. Mother and baby yoga is good for you. *Pract Midwife* 2013; 16(5): 14-18
- Meeks M, Hallsworth M. Yeo H. Yenidoğan Hemşireliği. Yurdakok M (ed);, 2. Baskı. Ankara: Rota Tıp Kitabevi; 2012.
- Mercer RT. Becoming a mother versus maternal role attainment. *J Nurs Scholarsh* 2004; 36(3): 226-232.
- Muller ME. A questionnaire to measure mother- to- infant attachment, *J Nurs Meas* 1994; 2(2): 129-141.
- Nacar EH, Gökkaya F. Bağlanma ve maternal bağlanma konusunda bir derleme. *Cyp-rus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology* 2019; 1 (1): 50-56.
- Napoli A, Lamis DA, Berardelli I, Canzonetta V, Sarubbi S, Rogante E, et al. Anxiety, prenatal attachment, and depressive symptoms in women with diabetes in pregnancy. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2020, 17, 425;1-11.

- Norouzi F, Keshavarz M, SeyedFatemi N, Montazeri A: The impact of kangaroo care and music on maternal state anxiety. *Complementary Therapies in Medicine* 21: 468-472, 2013.
- Nieto L, Lara MA, Navarrette L. Prenatal predictors of maternal attachment and their association with postpartum depressive symptoms in mexican women at risk of depression. *Matern Child Health J* 2017; 21: 1250-1259.
- Özcan NK, Boyacıoğlu NE, Dinç H. Postpartum depression prevalence and risk factors in Turkey:A Systematic review and meta-analysis. *Archives of Psychiatric Nursing* 2017; 31: 420-428
- Özkan H, Kanbur A, Apay S, Kılıç M, Ağapınar S, Özorhan EY: Annelerin doğum sonu dönemde ebeveynlik davranışlarının değerlendirilmesi. *Şişli Etfal Hastanesi Tıp Bülteni* 2013; 47 (3): 117-121.
- Öztürk E, Türel Fİ, Oğur E. Psikotarih ve bağlanma kuramı. Öztürk E, editör. *Psikotarih*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2020. p.63-71
- Öztürk R, Saruhan A. 1-4 Aylık Prematüre bebeği hastanede tedavi gören annelerin depresyon ve maternal bağlanma ilişkisinin incelenmesi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi* 2013; 1: 32-47.
- Perry DF, Ettinger AK, Mendelson T, Le HN: Prenatal depression predicts postpartum maternal attachment in low-income Latina mothers with infants. *Infant Behav Dev* 2011; 34(2): 339 350.
- Pisoni C, Garofoli F, Tzialla C, Orcesi S, Spinillo A, Politi P, et al. Risk and protective factors in maternal-fetal attachment development. *Early Human Development* 2014; 90 (2): 45-46,
- Pisoni C, Garofoli F, Baiardini I, Tzialla C, Stronati M. The development of parents-infant relationship in high-risk pregnancies and preterm birth. *Journal of Pediatric and Neonatal Individualized Medicine* 2014b;3 (2): 1-7.
- Riem MME, Bakermans-Kranenburg MJ, Pieper S, Tops M, Boksem MAS, Vermeiren RRJM, van Ijzendoorn MH, Rombouts SARB. Oxytocin modulates amygdala, insula, and inferior frontal gyrus responses to infant crying: a randomized controlled trial. *Biol Psychiatry* 2011; 70(3):291-7.
- Rubin R. Binding-in in the postpartum period. *Maternal Child Nursing Journal* 1977; 6(2): 67-75.
- Salehi K, Sh K, Taleghani F. Factors and interventions associated with parental attachment during pregnancy in Iran: a systematic review. *Int J Pediatr*. 2018; 6(1): 6823-42
- Scatliffe N, Casavant S, Vittner D, Cong X. Oxytocin and early parent-infant interactions: A systematic review. *International Journal of Nursing Sciences* 2019; 6: 445e453
- Serçekuş P, Başkale H. Effects of antenatal education on fear of childbirth, maternal self-efficacy and parental attachment. *Midwifery* 2016; 34, 166-172
- Sümer N, Oruçular Y, Çapar T. Bağlanma ve Bağımlılık: Kuramsal Çerçeve ve Derleme Çalışması, *Bağımlılık Dergisi*, 2015, 16 (4):192-209
- Şolt Kırca A. Maternal attachment during antenatal, pregnancy and postpartum period. *Developments in Health Sciences*, Chapter: 30, Publisher: St. Kliment Ohri-

- dski University Press, Sofia
- Tulman LJ. Theories of maternal attachment. *Advances in Nursing Science* 1981; 3(4):7-14.
- Timlin D, Simpson EE. A preliminary randomised control trial of the effects of Dru yoga on psychological well-being in Northern Irish first time mothers. *Midwifery* 2017; 46: 29-36
- Uvna's-Moberg K, Ekstro'm-Bergstro'm A, Buckley S, Massarotti C, Pajalic Z, Luegmair K, et al. Maternal plasma levels of oxytocin during breastfeeding—A systematic review. *PLoS ONE* 2020; 15(8): e0235806.
- Üstünöz A, Güvenç G, Akyüz A, Oflaz F. Comparison of maternal- and paternal-fetal attachment in Turkish couples. *Midwifery* 2010; 26: 1-9.
- Wolke D, Madzwamusel SE, Gutbrod T. Very preterm/ very low birthweight infants attachment: infant and maternal characteristics, *Arch Dis Child Fetal Neonatal* Ed 2013; F1-F6.
- WHO Reproductive Health Library. WHO recommendation on skin-to-skin contact (February 2018). The WHO Reproductive Health Library; Geneva: World Health Organization
- Yesilcinar İ, Yavan T, Karasahin KE, Yenen MC. The identification of the relationship between the perceived social support, fatigue levels and maternal attachment during the postpartum period. *J Matern Fetal Neonatal Med* 2017 May;30(10):1213-1220.
- Yılmaz SD. Prenatal anne - bebek bağlanması. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2013; 10 (3): 28-33.
- Yılmaz SD, Beji NK. Gebelerin stresle başa çıkma, depresyon ve prenatal bağlanma düzeyleri ve bunları etkileyen faktörler. *Genel Tıp Derg* 2010; 20(3): 99-108.
- Yurtsal ZB, Kocoglu G. The effects of antenatal parental breastfeeding education and counseling on the duration of breastfeeding, and maternal and paternal attachment. *Integrative Food, Nutrition and Metabolism*. 2015;2:222–30
- Zhang H, Su Q, Yao D, Wang S, Dang S, Ding D, Zhu Z, Shao S, Li H, Prolactin, a potential mediator of reduced social interactive behavior in newborn infants following maternal perinatal depressive symptoms, *J Affect Disord* 2017 Jun;215:274-280.
- Zelkowitz P, Gold J, Feeley N, Hayton B, Carter CS, Togas Tulandi T, Abenhaim HA, et al.: Psychosocial stress moderates the relationships between oxytocin, perinatal depression, and maternal behavior. *Hormones and Behavior* 2014; 66: 351–360.